Megnyilt **Dóczi Rum- és Likőrgyár** Szeged, Dugonics-tér 9. szám alatt
Rumok, likőrök, pálinkák nagyban és kicsinyben.

ható emlékek egyike a két költő barátságáról az, hogy közvetlen a műfordítás alatt Juhász Gyulának egy kis tanulmánya következik Richepinről. A tanulmány mintha azt jelentette volna a műfordítással kapcsolatban a versolvasó közönségnek: ime barátom, a költő, fogadjátok kellő ahitattal és tisztelettel. Ezután Babitsnak aranylag elég sűrűn jelennek meg műfordításai, kritikai cikkei, versei.

A Babits emlékkönyv

Babits bibliográfiája kiegészítéseképpen legyen szabad itt megemlítenünk a költő Walt Wittmann: Halálének c. fordítását, csak a Szeged és Vidékében jelent meg. (1907. márc. 31.) A Babits által sajtó alá rendezett apróbb műfordítások között sem található, azonkívül a masutt is megjelent Turáni induló (1908. XII. 20), Csak én (1908. XII. 25), Kútban (1909. III. 19), Óda a bűnhöz (1909. IV. 20.) c. költeményeket, melyek szintén megjelentek a fent említett lapban. Tanulmányai közül különösen egyet kell kiemelnünk, melyben a költő szól a költőről, kritikus a kritikusról és barát a barátról. (Juhász Gyula versei. 1907. okt. 20.)

»Az új magyar költészet, mint a virág, egy éjjel kibimbózott... a magyar kerten új hajtás nőtt...« írja Babits. Juhász Gyula költészete »kora hatásait mutatja, mert érzékeny a lelke, mint a Chladni lemez, érzékeny mindenre, amit lát, hall, olvas, Villon egy sora, egy név... egy szó, egy akkord, agyában zenévé rezonál. S a sok benyomás... mint nyugodt tó néma karikái, ritmikus ringássá egyesül. Gyaszolja mint más, keleti származása átkát, a magyar pusztaságot: és óhajtja Párist. Ő is írt szonetteket, franciás, herédiás szonetteket s izgatja Zarathustra »moral-kontrasztja«. Ezek után Babits kitűnő kritikai érzékére vall az a megállapítás, hogy Juhász Gyulát »éles vonások választják el társaitól! A külső világ hatásait jobban felfogja, több oldalról megérzi Ady Endrénél; de hangulatában inkább« felolvasztja s tompítja, mint Kosztolányi Dezső. S ha tán az egyiknél kevésbé eredeti és a másiknál színtelenebb, viszont az elsőnél gazdagabb s az utóbbinál közvetlenebb... Nyelve viasz, nem márvány. A mondat, a strófa elomlik, mint könnyű öltöny s az érzés meztelen marad...« Azután Babits kifejti, hogyan olvad Juhász Gyula költészetében minden eggyé, a környezet és irodalmi hatások s hogyan »nyer költészete az irodalmin tul nagyobb emberi jelentőséget«. Ime, ami akkor a fiatal Juhász Gyulára érvényes megállapítás volt, érvényes ma is, egész költészetére.

Babits a Szeged és Vidékétől mint kritikus 1908 márciusában megvalik, helyét Domokos László foglalja el. Lelép »a díszes méltóságról, újságoktól, színháztól hosszú időre idiószinkráziát kapva«. Ebben az időben Babits fáradt is, a beteg Veszprémi tanártársát kell helyettesítenie a VIII. osztályban s a magyar irodalom tanítása a lelkiismeretes tanárnak sok munkát jelent. Mindennek ellenére, dolgozik. Irt »egy igen testes és tartalmas tanulmánysorozatot. Magyar essayk címmel és jelleggel, amelyben megkísérelte, hogy programmot adjon a nemzeti művelődésünknek, az irodalomnak, a képzőművészetnek, a nevelésnek a jövőre. (A magyar fajvédelem programmja is benne volt, de persze nem halleri, hanem természetesen babitsi alapokon.) Ebben a remekbe készült tanulmánysorozatban, amely irodalmunk nagy kárára elveszett. Babits többek között szokatlanul éles és találó bírálatot mond az akkor még kialakulóféliben levő modern magyar líráról és a próbálkozó építőstílusbeli törekvésekről is. Egységes világszemlélet és egyetemes szellem találkozik ebben a fiatalkori kísérletben izzó magyar érzéssel és öntudattal«. (Juhász Gyula: Csevegés.)

Bár Babits megvált a Szeged és Vidékétől, a lap továbbra is a legnagyobb jóakarattal és a nagy költő tehetségének értékelésével kíséri további útján.

1908. VII. hó 22-én egy rövidke hír jelzi, hogy »Babits Mihályt, ezt a rendkívüli tudású, de végtelenül szerény írót... áthelyezik. Pedig őt nem lehet egy szürke névvel pótolni, sem mint tanárt, sem mint írót.« Nemsokára aztán, ez a baljóslatú hír valóra válik. Dr. Major Károly, az akkori fogarasi igazgató a Baross Gábor főreáliskola Igazgatóságához intézett átiratában a nm. V. K. M. 78.915 sz. rendeletére való hivatkozással értesíti és felhivja Babits Mihályt, hogy hivatalánál »esküjének« letétele végett haladéktalanul jelentkezzék. A Baross Gábor főreáliskola igazgatója erről értesíti »tekintetes Babits Mihály helyettes tanárt...« és az iskola »érdekében két éven át kifejtett buzgó munkálkodásáért« köszönetét nyilvánítja. (1908. július 30.) Ime egy emberélet két akta között.

„Ez a rettenetes hir"

egyébként is rossz kedélyállapotában annyira leveri a költőt, hogy vigasztalásra van szüksége. Fogarasi számüzetéséről azonnal értesíti Juhász Gyulát, vigasztalást várva tőle. »Légy szives, irj és azonnal. Élénk, kedves leveleid mindig felhangolnak. Ugy érzem magamat, mint Ovidius, mikor Tomiba készült: «chaszé du paradis latin.« Megyek a barbár oláhok közé«. (Szekszárd, 1908. júl. 24.) A levélirás napján jelent meg a hivatalos lapban kinevezése.

Babits Mihályt a Szeged és Vidéke kedves és talán a kritikusok között elsőként, komoly elismeréssel méltató sorokban búcsúztatja. Irodalomtörténeti érdekességénél fogva teljes egészében idézzük:

»Babits Mihály. A hivatalos lap ma közli. Babits Mihály szegedi főreáliskolai tanár kinevezését Fogarasra. Ez a kinevezés nagy veszteséget jelent Szeged kulturális életében. Babits Mihály nem csupán mintaszerű, a szürke átlagon magasan felülemelkedő tanár és nem csupán végtelenül szerény, kiváló emberi egyéniség, akinek szuggesztiv hatását tanítványai és barátai egyaránt érezték és maradandóan érezni fogják, de mindezeken felül a modern magyar irodalomnak egyik, bár még széles körben nem ismert, de az irodalmi decemvirek által annál inkább csodált és szeretett alakja. Ady Endre, a legnagyobb élő poétának és mások, elsőrendű magyar írók a legerősebb egyéniségek egyikét látják ebben a rengeteg szorgalmú és páratlan sokoldalú íróművészben. A közeljövőben lát napvilágot az új magyar líra szenzációja, a Holnap című antológia, amelyben Ady Endre mellett Babits Mihály a legegyénibb, legtöbbet jelentő költő. Szerényen, szó nélkül roppant írói munkát végzett már Babits Mihály. Többek között lefordította Oscar Wild legszebb verseit és most a nemzeti stilusról szóló nagy értekezésén dolgozik. Az ilyen kiváló európai stílű egyéniségnek kulturális levegő, a központ közelsége kellene, azonfelül annak lehetősége, hogy munkáihoz a kellő forrásokot megszerezheti. És most, mégis, szomorúsággal kell hírül adnunk, hogy Babits Mihályt a távoli Fogarasra helyezte át a magas kormány. Pedig Babits Mihály, mint tanár és ember mindenben megfelelt és ő maga nagyon szeretett volna tovább is Szegeden működni. Elhelyezték.

Babits már készülődik száműzetésébe, hol »római szó kopik a szennyes ajkon«, midőn a Szeged és Vidéke 1908. aug. 28-án a Holnap irodalmi társaságról hoz hírt és megemliti, hogy »hét poétája — köztük négy szegedi — egy könyvben, egy gárdában lép a közönség elé«, természetesen Babits a négy szegedi poéta közé tartozott. Szeged nem felejtkezik meg róla, Szeged számontartja és magáénak vallja. Szeged és Vidéke 1908. szept. 13-án ismerteti a Holnap íróit és Babits Mihályról olyan elismeréssel ír, mint ez időben róla nagyon kevesen, vagy aligha írtak. A mai Babitsról is el lehetne mindazt mondani. A kritika először is büszkeséggel kiemeli, hogy Babits Mihály verseit: »eddig csak mi szegediek, a lapnak olvasói élvezhettük« s hogy »neki még nincsenek ellenségei«. »Barátai is talán éppen csak heten vagyunk, olvasóim, heten«. A kritika ezután kiemeli Babits költészetének exotikumát, lendületét, zenéjét, poézisét, melyen »valami rengeteg monista, pantheista grimász ül...« mint a hindu Isten szemöldöke körül, vagy a Fekteország üldözöttje arcán. Valami nagyszerű fény-árnyék hatása a mosolynak és elátkozottságnak, valami igazán definiálhatatlan sajátosság. Alig reszket verseiben a költői alanyiság sejtelete. De egyénibb, mástól elütőbb költői hangja még sincs az övénél. Ezek után a kritika védelmébe veszi Antal Sándorral »az előljáró beszédek« írójával szemben, mivelhogy az Babits ritmusát kicsinyelte. S kérdezi »Vajjon tudja-e Antal Sándor, mi a ritmus — ha ennyivel be nem éri?« Nyelvéről megállapítja, hogy »magyar és új, mint Ady Endréé és mégis egészen más, mint Adyé«. Végül megállapítja: »Kár és sajnálni való, hogy oly kevés verse van a kötetben« s hogy »több teret követel magának az ő tehetsége«.

Ime Szeged igy fogadta fiának Babits Mihályt,

akit »az ujitók minden balsorsa elért, a kétfelől támadtatás keserűsége is: a régieknek nagyon új volt és az újaknak nagyon régi és hideg tudatosságának művészet-ethikai értéket a szemérmességben tökéletes forma mögött rejlő igaz érzésvilágot kevesen értették meg.« (Szerb Antal.) Szeged elsőnek értette meg, Juhász Gyula Szegede, ahol az új magyar irodalom annyi hőse keresett és talált megértést, erőt a harchoz és a győzelemhez.

Nem sok, amit a szegedi Babitsról nyújthattunk, de elég ahhoz, hogy megállapítsuk: Babits Juhász Gyula barátságánál itt a szegedi földön próbálgatta először, igazán, akkor már az elhivatottak martirtudatával európaian magyar költészetének sötét fényű, óriási szárnyait, ez a város izzeltette meg vele először az elismerés és a megérdemelt költői dicsőség minden szenvedést felejtető italát. Ez a város adta meg neki halhatatlan fiabarátságával az önmagához való hitet, mely a »Tomiban« a »másodklasszikusok és fegyencek« között való elsüllyedéstől megóvta.

A nagybeteg Babits a »messzi útra készülők« tompa lázában is fájdalmas örömmel gondol Juhász Gyulára »felejthetetlen« barátjára és amint írja: »néha magam is szemrehányásokat teszek magamnak, hogy miért nem fogtam meg jobban?« (B. M. Kilényi Irmához írt levele. 1938. dec. 31.)

»Szeged — hogy Juhász Gyula szavait idézzük — ...méltán és igazán büszke lehet íróira és poétáira és szinte lehetetlen, hogy ez az ősi magyar erővel teljes vidék ne teremjen egészen különös, egészen magyar és egészen diadalmas művészi megnyilatkozásokat. Az a mélységes titkokat rejtő szent hallgatás, amely e tiszamenti tájon él, az a szomorúan szépséges zene, amely az útszéli nagy jegenyék szavában zúg, még sok új formára és lényegre fogja tanítani a magyar művészt, akit jó végzete ide hozott«. (A magyar holnap, 1908. XII. 31.)

Sajnos, hiába kerestük a Zerge-utcában azt a házat, amelyben valaha Babits Mihály lakott, hogy majdan szebb időkben emléktáblával jelölhessük meg, még a »vadszőlő« se vezetett rá, melyről Juhász Gyula regélt. A kezünkbe került levelekből, valamint Babits kenevezésével kapcsolatos hivatalos irásokból sem állapítható meg a házszám; az élők emlékezetében elmerült, az akkori hivatalos irás pedig még nem tartotta fontosnak. (Különben Szeged önmagát tisztelné meg azzal, ha a Zerge-utcát Babits Mihályról nevezné el!)

Az a lelkes, bolondos és dalos csapat, mely együtt indult a költői hegyre s melyet »énekre hangolt bú és balszerencse« és ment »felhők, csillagok alatt«, Juhász, Kosztolányi, Babits hova lettek?

Ami belőlük földi volt, a földé, de ami isteni, az örök magyar léleké.

Ahban az iskolában, melyben valaha annyi tudással, megértéssel és az ifjúsághoz való közeledéssel nevelt, tanított Babits, még ma is tanít és tanítani fog. A felsőbb osztályú tanulók ragyogó szemmel vallják magukénak irodalmi tanítását büszke öntudattal idézik verseit. Az eldobott szépség újabb hullámokat idéző ereje a fiatal lelkekig ért. A szép, a jó s az igaz így diadalmaskodik egyszer minden rosszon és halálon.

Alapittatott: 1850. Telefon: 14-83.
WAGNER F. A. ÉS FIA
Szeged, Klauzál-tér 7.
Vászon és saját-készitményü kész fehérnemü
Menyasszonyi kelengyék.
Házi iparilag kezelt kézi himzések.

Gyermekjáték választani
Irógépet Varrógépet Kerékpárt
a nagy raktárból — csere — hitel
MARKOVICS
Tisza Lajos körut 44. Telefon: 30-20

Gazdasági Konyhakerti Virág magvak
szaküzlete,
Ákos magkereskedés
Szeged, Kiss utca 2. sz. Virágpiacnál.
Kérje díjmentes árjegyzékemet. 173

Magyar Kender-, Len- és Jutaipar Részvénytársaság Ujszeged.
Testvérgyárak:
PESTSZENTERZSÉBET
és DUNAFÖLDVÁR
Gyárt:
mindennemü len-, kender-, juta- és pamutszöveteket,
gyapju- és divatárukat, vizmentes ponyvákat, sátrakat, zsákokat stb.
Központi iroda és eladási osztály:
Budapest, V., Wekerle Sándor-utca 8.